25ՐԴ ՏԱՐԻ — ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ 23 ՄԱՅԻՍ 1894 — ԹԻՒ 820

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՇԱՀՆԱԶԱՐ

ԽՄԲԱԳՐԱՏՈՒՆ
Գ. ՊՈԼԻՍ, ՂԱԼԱԹԻԱ, ԷՍԿԻ ՊԱՆԿ ՕՍՄԱՆԻ
Խմբագրութեան ուղղուած նամակ կամ այլ գրութիւն
ետ չի դարձուիր

Bureaux du Journal HAÏRÉNIK
GALATA, ancien local de la BANQUE IMP. OTT.

10 ՓԱՐԱՅ

ՀԱՅՐԵՆԻՔ
ՕՐԱԳԻՐ
ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պոլսոյ համար	300 Քիւ	75 դրշ.	Մէճիտ
» »	150 »	40 »	»
Գաւառներու	300 »	100 »	»
»	150 »	50 »	»
»	75 »	25 »	»
Օտար երկիր	300 »	25	Ֆրանք
Ռուսիա	300 »	10	ռուպլի

Թղթատարի ծախքը Խմբագրութեան վրայ
[Դրամի փոխարէն փոստայի փուլ կ'ընդունուի, 115 դրշ. փուտայի փուլը 100 դրուշի տեղ։]

غلطه‌ده اسکی بانق عثمانیده
حیره‌نیك غزه‌ته‌سی اداره‌سنه

10 ՓԱՐԱՅ

ԵՐԵՍԷ ԶԳՈՒԱԾՆԵՐԸ

Ամբողջ օր կը գրէինք երեսէ դուրս ազգասիրական տողոց վրայ. այսօր մի՛ մաւելի ընդարձակենք լրաբաժիններու շրջանակը եւ ուշադրութիւնս դարձնենք մուտցուած աղբատիկ վարժարաններուն վրայ։

Մուտցուածներուն մէջ առաջնակարգ տեղը գրաւելու անարգդութիւնն ունի այն թաղը որ Բերայէն դանի մը քայլ անդին է եւ հրաչք մին է եթէ գոյութիւնը յիշող մը գտնուի։ Ո՞վ միտքը կը բերէ թէ Դասըմ-Փաշայի թաղ մը կայ ուր կը գտնուի հայոց եկեղեցի մը եւ քովն ալ, բնականաբար, դպրոց մը։ Ցիւղնենք ուրեմն թէ այդ տեղի Հայերը աղքատ են, եկեղեցին ալ նանապէս. բայց ինչ եւ է, քիչ շատ իրենց եղովը կրնան տապկուիլ եթէ երբեմն երբեմն հոգածու ուղղիչ մը այցելութիւնը ընդունին։ Բայց ոչ ոք մաքէն կ'անցընէ Դասըմ-Փաշայի գոյութիւնը, եւ թաղեցիները ծայրեղ վիշտ մը ունին.

—Եկէք օր մը մեզի այցելել, դպրոցիս տեսնել, դարման մը մտածել, կ'ըսէին մեզի վերջերս թաղիներէն ոմանք։

—Սիրով կուգանք օր մը այցելելու, բայց մենք գործնականապէս ինչ ծառայութիւն կրնանք ընել ձեզի։

—Շատ բան։

—Օրինակի՛ համար...

—Մեր վրայ հրաւիրել Ուսումնական խորհուրդին ուշադրութիւնը։

—Ուսումնական խորհուրդը ձեզ չ'յիշած։

—Հիմակուան սերունդին միտքը տանկ բան մը չի գար։ Մեր ժամանակներուն մէջ չեն յիշեր որ Ուսումնական խորհուրդէն օր մը պաշտօնեայ մը եկած ըլլայ եւ մեզի ապրուցած ըլլայ թէ ո՞ղջ ենք, մեռա՞ծ ենք, բանի մը պէտք ունի՞նք։ Ինչակ ունենար, հարուստ դպրոցներուն է-ԷԷԸ կը հարցնեն։

—Լսել է թէ այցելութիւն մը ալ համար շատ կարեւոր է, մեծամեծ օգուտներ պիտի ունենայ։

—Ի՞նչ ըսել է. տակէ ալ զբաղած ենք։

Ուսումնական խորհրդին պաշտօնեաներուն կողմէ այցելութիւն մը ամիսականելի երեւոյթ մը կը համարուի Դասըմ-Փաշայիներուն համար։ Փոքրաութիւնն ալ իրենց իրաւունքն է։

Այդ լռումը ա՛լ բնական բան մը դարձած դրութեան մը հետեւանքը չէ՞։

* * *

Լռուա՛ծ նաեւ ուրիշ թաղ մը ալ, որուն դժբաղդութիւնը իր մէջ ողբերգական բան մը ունի։ Երեւակայեցէք մարդ մը որուն բաղդը դատած է եւ կարեւոր հարստութեան տէր եղած, բայց չի կրնար զայն միասնօրէն մատակարարել, վասն զի անվարժ է։ Ահա յանկարծ օր մը խնամակալները իր դէմը կ'ելլեն եւ իրեն կ'ըսեն թէ ի՞նչ պիտի ընէ այդքան ստակը։ Պզտիկ բան մը իրեն ձեռք կուտայ։ Անդին ունի շատ մը ազգականներ, անանք հոգալու է, ուստի եկամուտները մարդուն ձեռքէն կ'առնեն։ Միայն այնքան մարդասէր կը գտնուին որ խեղճին ուտելիք մը կը ձգեն, չմեռնելու չափ, քիչ մը պանիր-հաց. — պանիրն ալ օր մը կուտան օր մը չեն տար, ու երբ խեղճը ձայն մը հանէ. —Պէ մա՛րդ, ամէն օր «ոռէ հաց ուտելով հոգիդ կ'ելլար, էշէ հիմա օր կ'ըլլայ որ կարը մին ալ պանիր կը գտնաս. փառք չի տա՞ս Աստուծոյ։

Գրեթէ այս կացութիւնը ունի Դարակէօմիւկի թաղը։ Օր մը խնամակալներ եկան եւ ըսին իրեն թէ քու եկեղեցիդ լաւ հաստատուն է, բայց չես կրնար մատակարարել, մենք պիտի հոգենք։

—Աստուած երկայն արեւ պարգեւէ ձեզի, պատասխանեցին թաղեցի հայերը։

Խնամակալները սկսան գործել, ամէն բան քննեցին, աղէկ մատակարարութիւն մը ըրին, հաստատեցին տէր եղան, միայն թէ տիրոջը կտոր մը պանիր-հաց ձգեցին։ — Ա՛ռ ալ Ագմաշ, ա՛ռ ալ Ագմաշ, ըսին. փոքրիկ Ագմաշին այդքան դրամի պէտք չի կայ. ամէն դպրեվանք կը բանանք, այս ստակները հոն կը ղրկենք։

Եւ ղրկեցին ալ ու կը ղրկեն։ Դարակէօմիւկցիները համակերպեցան, մանաւանդ երբ տեսան որ առաջուընէ աւելի բան մին ալ պիտի տրուի իրենց։ Սեղանէն ինկած փշրանքներն ալ կը բաւէ մեզի, մտածեցին։ Բայց գէթ այդ փշրանքները կանոնաւոր կերպով մատակարարուելու էին։

—Հոգ մի՛ ընէք, դպրոցական տեսչութիւն մը կը կազմենք, անոնք այդ ամէնը պիտի հոգան, ըսին։

Եւ արդարեւ կազմեցին ալ։ Հոգաբարձուները քիչ մը ատեն իրենց հոգածութիւնը ցոյց տուին, յետոյ յոգնեցան, եռեւէն ալ մոռցան։ Թաղեցիները հարկադրուեցան անոնց միտքը ձգել։

—Հա՛, հա՛, ըսին, մոռցեր էինք, աղէկ մտքերնիս ձգեցիք։ Պատրաստենք պիտի կատարենք։

Եւ ահա հոգաբարձուները նորէն գործի կը սկսին, կ'այցելեն դպրոցը, կը նային։ Բայց դարձեալ անյայտ կ'ըլլան։ Ու մեզի նորէն հարկ կ'ըլլայ յիշեցնել թէ եթէ ոչ մարդասիրաբար, եթէ ոչ իբր պարտականութիւն, գէթ իբր արդարութեան տարրական պահանջում քիչ մը ուշադիր ըլլալու է այդ թաղին որուն շնորհիւ Հայոց ապագայ կուսակրօն վարդապետները կը պատրաստուին։

Եթէ հրաշագործ պատկերը Գաղդիւղի, Օրթագիւղի կամ Բերայի եկեղեցին գտնուէր, ոչ մէկուն մտքէն պիտի անցնէր այդ եկեղեցիներուն հաստատը դրաւել եւ յատկացնել ուրիշ նպատակի մը։ Բայց ի՞նչ ըսել. Դարակէօմիւկցիները խեղճ են, ուրեմն իրաւունք ալ չունին իրենց զաւակները իրենց եկեղեցին հաստատելը։ Ինչ եւ է, հիմա կուհիմա այս խնդրին մէջ չենք մտներ, բայց գէթ իրաւունք ունինք պահանջելու որ մնացած ստակովն ալ Դարակէօմիւկի հայ տղաքը քիչ մը կրթելու պարտականութիւնը խղճմտութեամբ գործադրուի։

ԱՂՋԿԱՆՑ ՀԱՄԱՐ

ՈՒՆԱՑՆԱՄՏՈՒԹԻՒՆ

Առաքինութիւններ կան որոնց մէջ կնոջ գերազանցութիւնը այր մարդուն վրայ՝ անժխտելի է. ատոր հակառակը պակասութիւններ ալ կան որոնց մէջ անուրանալի է թէ կինը աւելի յառաջդիմած է։ Տիեզերական ըլլալու չափ ընդհանրացած ճշմարտութիւն մըն է թէ կիները հակամէտ են ունայնամիտ եւ սընափառ ըլլալու։ Ընկերական եւ նիւթական վիճակին ինչ որ ալ ըլլայ, քաղաքակրթութեան եւ զարգացման որ աստիճանին ալ հասած ըլլան, սա անուրանալի է թէ կիները միշտ մասնաւոր ջանք մը ունին ցոյցի։ Այս պատճառաւ յաճախ, ա՛յնքան մոլի կ'ըլլան հագուստի ու կապուստի, ա՛յնչափ գերի նորաձեւութեան եւ ա՛յնչափ տենչացող սին եւ ունայն արդուզարդի՝ որ գրեթէ իրաւամբ ըսուած է թէ աշխարհս ունայնութեան ոսնավանքն է։

Հայցուցէք արդուզարդի, զոհարեղէնի, գլխարկի եւ հագուստի առեւտուրով զբաղողներուն, օրիորդներ եւ սուղ ճաշարաններ բանեցնողներուն, անանկացած էրիկներուն, հայրերուն կամ եղբայրներուն, եւ շատ տխուր բաներ պիտի իմանաք ունայնամտութեան գրգռած նախանձներուն վրայ։ Եթէ էրիկմարդն ալ կը մասնակցի այս ցուցամոլութեան, թերեւս աւելի կինը գոհացնելու համար է քան թէ բուն իր ճաշակը հաճեցնելու։

Ունայնամտութեան առիթ տուող պարագաները տարբեր են տարբեր կիներու քով։ Մէկը ունի իր դէմքին գեղեցկութիւնը իբրեւ առարկայ իր ունայնամտութեան եւ սնափառութեան. ուրիշ մը՝ իր վայելչ հանդերձեղէնները. ուրիշ մը՝ իր փափուկ ձեռքերը կամ յղկուած եւ վայելչագեղ ոտքերը. ուրիշ մը՝ իր կաթնաթոյր ակռաներուն մարգարտանման շարքը. ուրիշ մը՝ իր արդուզարդը. ուրիշ մը՝ իր հարստութիւնը. ուրիշ մը՝ իր հոյակապ տունը եւ կահկարասիքը. այսպէս մարդկային ընկերութեան ամենէն խոնարհ դասակարգէն սկսեալ մինչեւ ամենաբարձր դասակարգը պիտի տեսնես որ կինը միշտ ունի առարկայ մը որ իր ունայնամտութիւնը կը շոյէ եւ պատիր գերազանցութիւն մը կուտայ իրեն։ Կան անձինք ալ որ ունայնասէր եւ նաղարամիտ են առանց ունենալու ոեւէ առաւերութիւն մը որ տայ իրենց գերազանցութիւն։

Ամէն ոք գիտէ իմաստունին մուշտակին պատմութիւնը։ Երբ առանց մուշտակ հագնելու հարմիք գնաց, վրան նայող չի կար. բայց երբ մուշտակը հագած ներս մտաւ, ամէն մարդ ոտքի ելաւ եւ սեղանին ամենէն պատուաւոր տեղը իրեն տրուեցաւ։ Ծանօթ է իրեն «կե՛ր, մուշտակս, կե՛ր,» բացագանչութիւնը որ ընտիր հեգնութիւն մըն է մարդկային ունայնամտութեան։ Անգլիացի հարուստ ազնուական մը անդամ մը օգտակարութեան համար երկրին անծանօթ մէկ կողմը գնաց բնակեցաւ։ Առջի մէկ քանի տարիները երբ պատոյի համար դուրս կ'ելլէր, կառքը լծել չէր տար, այլ կա՛մ քալելով եւ կա՛մ ըսկ ձիով կը կատարէր իր պտոյտները։ Եաքը յարմար տեսաց որ կառքով ալ պտոյտի ելլէ։ Եւ ահա ամէն կողմէ կառք ունեցող «ազնուականներ», որ ուան չափ նպաստաւոր վիճակի մը մէջ։ մինչեւ այն ատեն երբեք դաղափար ալ չունէին իր գոյութեան վրայ, սկսան գունդագունդ այցելութեան գալ իրեն՝ իրենց կառքերովը։ Մեր ազնուականը զգալով թէ ոչ թէ իրեն, այլ իր կառքին է որ այսչափ սիրալիր այցելութիւններ կ'ըլլան, ի փոխարէն լոկ իր կառքը ղրկեց որ այցելութիւնները փոխարինէ եւ այցաքարտեր բաշխէ։ Երգիծանք մըն էր այս մարդկային ունայնամտութեան վրայ։

Շատ կիներ ասպասուհի սպասաւոր կը պահեն, իրենց ընելիք կարերը կամ ուրիշ գործերը ուրիշներու ընել կուտան, կառքով դուրս կ'ելլեն եւ կամ նորաձեւութեան համեմատ կը հագուին, լոկ ուրիշներու մեծարանքին արժանանալու նաղարամտութեամբ։ Լաւ կ'ըլլայ որ այդպիսիներ միշտ իմաստունին մուշտակը միտ բերեն։ Երբ այդ արտաքուստ փայլուն բաները չըլլան, թող լաւ գիտնան թէ զիրենք գովողներն ալ գոյութիւն պիտի չունենան։

Ցաւալի է ըսել թէ շատ մը ծնողքներ ալ եթէ ոչ խօսքով գէթ գործքով կը քաջալերեն իրենց զաւակները լոկ «գեղեցիկ երեւնալու», «վայելուչ հագուելու», «հրապուրիչ ըլլալու». այս կերպով ունայնամտութեան դասեր կուտան իրենց զաւակներուն եւ կը վարժեցնեն զանոնք աւելի կարեւորութիւն տալ արտաքին վայելչութեան քան թէ հոգիին գեղեցկութեան։ Ինչ որ Էմիլ Մարդէն ըսած է Ֆրանսայի նկատմամբ՝ դժբաղդաբար ճշմարիտ է ամէն երկրի համար։ «Ամէն ջանք ի գործ կը դրուի, կ'ըսէ մեծ բանասէրը, աւելի աշխարհի յոռի ընթացքը հաճեցնելու համար քան թէ անոր դէմ դնելու համար։ Ընդհանուր փափաք մը կայ փայլելու, իշխելու։ Ունայնամտի՛ւն. ահա այդ վախճանին է որ գրգռանոյշ մայրեր չեն դադրիր առաջնորդել իրենց աղջիկ զաւակները։ Աշխարհի հոսանքը անտարբերութեամբ կը քշէ կը տանի զանոնք մինչեւ որ նաւաբեկին այդ ժայռուտին վրայ։ Ունայնամտութիւն քաղաքավարութեան մէջ, հագուստի եւ կապուստի մէջ, ուսման ու դաստիարակութեան մէջ, ամէն բանի մէջ։ Երեւիլ, ոչ թէ ըլլալ, այս է վախճանը, բուն էութիւնը արդի կրթութեան։»

Սկովտացի բանաստեղծ Բոլքի հետագայ տողերը կը յանձնենք շատ մը աղջիկներու մտաւութեան։ «Հայելիին դիմացը անցած դեղուհին երկար ժամանակ աշխատեցաւ. ա՛լ յոգնելով ճարտար օղնականներ ալ իրեն օգնեցին, որպէս զի դեռ դուրս չելած մէյ մը առագաստները լայն լայն բանայ՝ գովեստի հովին աղէկ ուռեցնելու համար զանոնք։ Շատ գովեստներ, շատ պատիներ տրուեցան իր այդ արտաքին սիրունութեան, որ ընդունուեցաւ իբրեւ նշանակ իր ներքին մաքրութեան։ Բայց աւա՛ղ, փայլը միայն մարթին վրայ էր։»

Ա. Կ. ՍԷՐԲԼԷՄԵԱՆ

ԱՍՏՈՒԱԾԱՇՈՒՆՉԸ ԵՒ ԿԻՆԵՐԸ

Անգլիական Կայսերական եւ ասիական հանդէսին մէջ, Տր. Շոցնը հետաքրքրական պատկեր մը կը գծէ հրեայ կնոջ վրայ, դարերու ընթացքին մէջ։ Այս ուսումնասիրութիւնը, ուր ամէն տեղեկութիւն ճշգրիտ փաստի մը կը կռթնի, ցոյց կուտայ մեզ հրեայ կիները այնպիսի կերպարանքի մը ներքեւ, որ բոլորովին անծանօթ է հնութեան արեւելցի միւս ժողովուրդներուն։ Հրեայ կինը, մարդկային պատմութեան այդ շրջանին մէջ, դժուարին կացութիւն մը կրելէ բոլորովին հեռի, էրիկ մարդուն բաղդատմամբ կը գտնուէր այսօրուան չափ նպաստաւոր վիճակի մը մէջ։

Հին Կտակարանը երկու որոշ շրջան կը նշանակէ հրեայ կնոջ պատմութեան մէջ։ Առաջինը Արարչագործութենէն կ'երթայ մինչեւ այն թուականն ուր Հրեաները Պաղեստինի մէջ հաստատուեցան, երկրորդը այդ թուականէն մինչեւ երկրորդ տաճարին շինութիւնը։ Այդ առաջին շրջանին որոշիչ հանգամանքն է երկու սեռերուն ապրելու եղանակին նոյնութիւնն եւ չափազանց պարզութիւնն, որուն պատճառն էր արձակ օդին կամ վրաններու տակ ապրուած կեանքը։ Շատ տեսակէտով կը նմանի Յունաստանի դիւցազնական ժամանակներու կեանքին, կնոջ ընկերական դիրքին տեսակէտով։ Բայց մինչդեռ Եբրայեցերէնի մէջ կնոջ իշ-շահ կ'ըսեն, որ կը սեռի իշ (էրիկմարդ) բառէն, Յոյները երկու սեռերուն համար տարբեր ծագմամբ եւ ստուգաբանութեամբ բառեր ունէին, ա՛ճիր եւ էիճի, ինչ որ ցոյց կուտայ թէ կինը ստորին դիրք մը ունէր իրենց մէջ։ Ասկից զատ, մինչդեռ Յոյները կը ներկայացնէին առաջին կինը, Պանդորը, իբրեւ էրիկմարդուն ղրկուած ամէն կերպ դժբաղդութեանց հետ, ընդհակառակը Աստուածաշունչին առաջին կինը, Եւան, կ'երեւայ իբր իր էրկանը մէկ մասը, անոր «յարմար օգնական» մը ըլլալու համար ստեղծուած։

*

Բայց Եւայէն, որ կ'երեւայ թէ բաղթեայ կ'ապրէր իր ընտանիքին հետ, այդ շրջանին կիները վրանի տակ կ'ապրէին։ Այդ վրանները (եբրայեցերէն օհել) միշտ բաժնուած էին երկու մասի, որոնց մին կիներուն յատկացուած էր. բայց երբեմն իւրաքանչիւր կին իր առանձին վրանն ունէր։ (Եւ Լաբան Յակոբին վրանը ու Լիային վրանը եւ եօթնաղախնիներուն վրանը մտաւ, բայց չգտաւ. եօթը Լիային վրանէն ելաւ, ու Ռաքելին վրանը մտաւ. Գիրք Ծննդոց, ԼԱ, 33։— Դարձեալ Երգ երգոց, Ա, 5։) Կնոջ զբաղումները շատ էին։ Առտուն կանուխ կ'ելլէր, եւ իր ժամանակը կը նուիրէր տղաքներուն հոգ տանելու, կերակուրները պատրաստելու եւ ընտանիքին համար զանազան կտաւներ մանելու։ Առակաց Գրքին ԼԱ գլուխը այսպէս կը խօսի առաքինի կնոջ վրայ.

«Բուրդ ու քթան կը փնտռէ, եւ ուզածը ձեռքովը կը գործէ։ Գիշերով կ'ելլէ, ու տանը մարդիկներուն կերակուր, եւ իր աղախիններուն բաժին կուտայ։ Անոր ճրագը գիշերը չմարիր։ Իր ձեռքերը իլիկին կ'երկընցնէ, ու ափովը բոքը կը բռնէ։ Իր տանը մարդացը համար ձիւնէն չվախնար, քանզի բոլոր ընտանիքը կրկին հանդերձ հագած են։»

Տանը կերակուրը տանտիրուհին կը պատրաստէր միշտ։ Երբեմն տանը մէջ սպասուհի մը կար որ էն փոքր տղաքներուն հոգերովը կը պարապէր եւ շատ կը յարգուէր իր տիրոջմէն։ Գալով աղջիկներուն, տանը գործերուն մասնակցելէ զատ, հօտերուն կը հսկէին եւ ջուր խմելու կը տանէին։ Հոն ուրախ զուարթ կը խօսէին դրացի երիտասարդներուն եւ հովիւներուն հետ։ Արձակ համարձակ կ'երթային կուգային, առանց քողի։ Այս վիճակը կը դադրէր ամուսնութեան հետ, որ ընդհանրապէս կանուխ տեղի կ'ունենար, 12էն 18։

Երբեմն, երիտասարդը ամուսնանալէ առաջ երկար ատեն դարպաս կ'ընէր ընտրած աղջկանը, ինչպէս Յակոբ եւ Սամսոն, բայց ընդհանրապէս ամուսնութիւնը կը կատարուէր երրորդ անձի մը ձեռքով։ Աբրահամ իր տանը երէց ծառան ղրկեց որ իր Իսահակ որդւոյն համար երթայ կնիկ մը առնէ բերէ. (Գիրք Ծննդոց, ԻԴ, 2, 3, 4։) Երբոր ծնողքները հաւանէին թեկնածուին խնդրանքին, երբեմն մանկամարդ աղջկան

ԳՐԱՏՈՒՆ ԵՒ ԱՆՎՃԱՐ ԳՐԱՏՈՒՆ
ԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՃԱՌՔԱՊԱՆ
ԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՃԱՌՔԱՊԱՆ
ԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՃԱՌՔԱՊԱՆ

կարծիքը կը հարցնէին. բայց երբոր աղջիկը նշանածէն աւելի բարձր ծագում ունէր, հայրը աղջիկը կը շնորհէր իբր մասնաւոր յարգանքի նշան մը։ Այսպէս Յոթոր աղջիկը Մովսէսի տուաւ, Կալէբ Ովթնիէլի եւ Սաւուղ Դաւիթի։ Ամուսնութիւնը ինքնին որոշ արարողութիւն մը չունէր։ Ռեբեկայի եւ Հռութի հարսնիքին, ներկաներուն օրհնութեամբը ամէն բան լմնցաւ։ Հրեաները կը նկատէին միշտ թէ ամուսնութիւնը Աստուծմէն կուգար եւ Քիssուշին, սրբացում կ'ստանուէին զայն։

Թէպէտ մովսիսական օրէնքը բացորոշ կերպով չէր արգիլեր բազմակնութիւնը, կարելի է ըսել թէ միակնութիւնը կանոն էր։ «Երկիկը պիտի ձգէ իր հայրը ու իր մայրը, եւ իր կնկանը պիտի յարի» եւ ոչ թէ իր կնիկներուն։

* * *

Հրեայ կիներուն ապրելու այս պարզութիւնը իրենց հագուստին կապուստին մէջ ալ կար։ Տօնի օրերուն սակայն ճոխ հանդերձներ կը հագնէին։ Նմանապէս գոհարեղէններ կը դնէին, որովհետեւ Հնգամատեանը թանկագին քարեր կը յիշատակէ։ Եգիպտոսի գերութեան ատեն, հրեայ կիները սորվեցան հայելի գործածել, որ այն ատեն կը բաղկանար սղլինձի եւ անագի խառնուրդէ մը։ Նմանապէս Եգիպտոսէն իրենց հետ բերին երգի, պարի եւ գործիական երաժշտութեան մէջ կատարելագործում մը։ Արդարեւ, Կարմիր ծովու ափին վրայ կրցան իրենց բոլոր ճարտարութիւնը ցոյց տալ՝ Ահարոնին քրոջ Մարիամի հետ. (Եւ Ահարոնին քոյրը Մարիամ մարգարէուհին թմբուկը իր ձեռքը առաւ, ու բոլոր կնիկները թմբուկներով ու պարերով անոր ետեւէն ելան. Գիրք Ելից, ԺԵ, 20։) Եաքէն, երիկմարդոց հետ կը կոչուէին օրէնքին ընթերցումը լսելու։ Գիտենք արդէն թէ մէկ քանի հրեայ կիներ մասնաւոր ձիրք ունէին ծաղիկներու, երգի եւ երաժշտութեան համար, թէ տան մէջ ժրաջան էին, եւ աղքատներուն ու կարօտներուն համար բարի ու գթած։

* * *

Աստուածաշունչի պատմութեան երկրորդ շրջանին մէջ, Իսրայէլացիներուն Պաղեստին հաստատուելէն մինչեւ երկրորդ տաճարին վերաշինութիւնը, մեծ փոփոխութիւն կատարուեցաւ հրեայ կնոջ կեանքին, սովորութեանց եւ ընկերական վիճակին մէջ։ Առաջին շրջանին սարդ հագուստներուն եւ նախնական բարքերուն յաջորդեց արդի մայրաքաղաքներու յատուկ պերճութիւն մը։ Այս փոփոխութիւնը մասնաւորապէս վերագրուելու է այն հանգամանքին որ հրեայ կիները իրենց թափառական կեանքը թողուով հաստատուած էին վաճառաշահ մեծ քաղաքներու եւ քարաշէն տուներու մէջ, ըլլայ իրենց հայրենակիցներուն, ըլլայ օտարականներու հետ։ Աղքատներուն եւ մէջտեղատարդի կիները ընդհանրապէս իրենց երկանը հետ մէկ սենեակ կը բնակէին. բայց հարուստներուն եւ ազնուականներուն կիները մասնաւոր բաժանումներ ունէին։ Միայն թէ կիները հին Պարսիկներուն եւ Յոյներուն կիներուն պէս տանը մէջ արգիլուած չէին։ Ազատորէն դուրս կ'ելլէին եւ գործօն մասնակցութիւն մը կ'ունենային հանրային կեանքին։

Իբր օրինակ կարելի է յիշել Յեփթայի աղջիկները, Դեբորա, Յեզաբել, Դոթողիա, Հուլդա, Եսթէր. Դեբորա եւ Անna հոչակաւոր բանաստեղծներ էին։ Ուրիշ կիներ, որոնք իրենց ճարտարութեամբը համբաւեալ էին, կը վարձուէին ողբեր ու մեռելական երգեր երգելու համար բարձրաստիճան անձերու յուղարկաւորութեանը։ Մինչեւ իսկ կիներ կը գործածուէին թագաւորին դատարանին առջեւ փաստաբանութիւն ընելու համար։

Գալով այդ ժամանակի կանանց զուարճութիւններուն, իրենց գլխաւոր զբօսանքն էր այցելութեան երթալ իրենց ծնողներուն ու բարեկամուհիներուն, այցելութիւններ որոնց միջոցին զովարար ըմպելիքներ կը հրամցնէին, եւ ներկայ գտնուիլ հանրային հանդէսներուն։ Զուարճութեան տուներ ալ կը գտնուէին, որ կը յաճախէին բարձրաստիճան կիներ, բայց ատոնց ճիշդ հանգամանքը որոշակի չէ գիտցուած։ Մէկ խօսքով, կեանքը զուարթ էր Հրէաստանի մայրաքաղաքին եւ Պաղեստինի միւս մեծ քաղաքներուն մէջ, եւ կիները իրենց ժամանակը կը նուիրէին հագուստի պերճութեանց եւ կեանքի հաճոյքներուն։ Արդուզարդի այդ մոլութիւնը տեւեց մինչեւ Քրիստոսի ժամանակը, եւ, Իսէրշայմի խօսքին նայելով, կին մը կրնար Երուսաղէմի մէջ գտնել «կիրճ ակռաներէ սկսեալ մինչեւ արարական քող մը, պարսկական շալ մը կամ Հնդկաստանի շրջազգեստ մը»։

Հրեայ կիները Եգիպտոսի, Յունաստանի եւ Հռոմի կիներուն պէս թանկագին իւղեր եւ հոտեր կը գործածէին իրենց մազերուն եւ հագուստներուն համար։ Միջակ մեծութեամբ սրուակի մը արժէքը մեր դրամով մինչեւ 712 ղրուշի կը հասնէր։ Աչքերնուն ծարոյր կը քսէին՝ փայլը աւելցնելու համար։ Յոթի աղջիկանը անունն էր Կերեն հապուք, որ կը նշանակէ «եղջիւր բուրման»։

Հրեայ կիներուն բնական դեղեցկութիւնը շատ նշանաւոր էր։ Ընդհանրապէս մականուններ կուտային անոնց, Հովտի Վարդ, Ալաւնի, Արշալոյս, Արեւ։ Եթէ ժողովրդի մը բարքերը իր առակներուն մէջ կ'երեւին, ինչպէս կ'ըսեն, Աստուածաշունչը գրական մըն է այն սիրալիր յարգանքին զոր Հրեաները կը տածէին իրենց կիներուն նկատմամբ։

* * *

Վերջացնելով, Պ. Շոնլը սրտաշարժ պատմութիւն մը կը պատմէ, որուն գլխաւորն է Բերուրիա, Մէյր բարրին կինը, հնութեան կանայի ամենէն սքանչելագեղ դէմքերէն մին։ Բերուրիա մայր էր երկու գեղեցիկ ու խոստմնալից զաւակներու։ Օր մը, հայրը տունէն բացակայ եղած ատեն, երկուքն ալ հոր մը մէջ ինկան եւ մեռան։ Դժբաղդ մայրը ուզեց երկանը խնայել այսպիսի լուրի մը յանկարծական հարուածը, եւ երկու մարմինները տարաւ դրաւ տանը ամենէն մութ սենեակին մէջ։

Երբոր բարրին տուն դարձաւ ու զաւակները հարցուց, Բերուրիա չիմանալ ձեւացուց ու ըսաւ. «Բա՛բրի, ատենօք մէկը դանձ մը տուաւ ինծի պահելու, ու հիմակ ետ կ'ուզէ։ Պէ՞տք է որ ետ տամ։ — Անշնչապէս ետ տուր» պատասխանեց բարրին առանց վարանելու։ Ան ատեն Բերուրիա երկուքը տարաւ այն սենեակը ուր տարածուած էին երկու դիակները. եւ որովհետեւ խեղճ մարդը այս ահռելի տեսարանին առջեւ կ'ողբար ու կը հեծէր, «Ատիկա այն դանձն է զոր Աստուած ինծի յանձնած էր, ըսաւ Բերուրիա, ու հիմակ ետ առաւ։» Այս խօսքերը սպասուած արդիւնքը ունեցան բարբրին վրայ, որ հանդարտ ու համակերպող ձայնով մը պատասխանեց. «Տէրը տուած էր, Տէրը ետ առաւ։ Օրհնեալ ըլլայ Տէրոջ անունը։»

Արտաքին լուրեր

ՖՐԱՆՍԱ

Ֆրանսայի Նոր Նախարարութեան կազմութիւնը հեռագիրը արդէն հաղորդեց։ Վերջին թերթերէն հետեւեալ տեղեկութիւնները կը ստանանք։

Նոր Նախարարներէն Պ. Շառլ Տիւբիւի արդէն ծանօթ է։ Դեռ ինը տարի առաջ դաւառային քաղքի մը համալսարանին մէջ փիլիսոփայութեան ուսուցիչ էր. երեսփոխան ընտրուեցաւ, հանրային կրթութեան նախարար եղաւ, յետոյ նախարարապետ եւ վերջն ալ երեսփոխանական ժողովին նախագահ։

Ելմտական նախարար Պ. Բուէնքարէ որ շատ երիտասարդ է, 34-35 տարեկան, նախկին Տիւբիւի դահլիճին մէջ Հանրային կրթութեան նախարար էր. այժմ նոր պաշտօնին կոչուելէն առաջ ելմտական յանձնաժողովին տեղեկաբեր կարգուած էր։ Պ. Պիւրտոյի պատրաստած ելմտացոյցին անսպասելի էր, ուստի նոր ելմտացոյց մը պատրաստելու տրամադիր է անշուշտ։

Պ. Գազիմիր-Բէրիէի դահլիճէն միայն երկու անդամ կ'անցնին այս նորին. պատերազմական նախարար զօրավար Մէրսիէ եւ երկրագործական նախարար Պ. Վիժէ։ Իսկ դատական գործոց նախարար ծերակուտական Պ. Կէրէն ուրիշ անգամ ալ բաւական ճարտար կերպով այդ պաշտօնը վարեց։

Իսկ նոր նախարարներն են.

Պ. Հանօթօ, արտաքին գործերու, ո՛չ ծերակուտական է, ո՛չ երեսփոխան. 1886էն 1889 Էնի նահանգին ներկայացուցիչն էր։ Ծնած է 1853ին։ Բաւական բարձրահասակ, քիչ մը կոր, նիհար, թուխ մէկն է։ Երբեմն Պոլսոյ Ֆրանսական դեսպանատան խորհրդականն էր, յետոյ արտաքին գործերու պաշտօնատան մէջ դեր-անօրէն եղաւ, վերջն ալ անօրէն առեւտրական եւ հիւպատոսական գործերու։

Պ. Հանօթօ խորապէս ուսումնասիրած է արտաքին քաղաքականութեան բոլոր խնդիրները, եւ Ֆրանսական մամուլը կը յուսայ թէ շատ պատուական աջակից մը պիտի ըլլայ նախարարապետին։ Մասնաւորապէս ազգէ կը ճանչնայ Բոնկոյի գործերը. Պրիւսէլ զրկուած էր բանակցելու համար Լէոպոլտ թագաւորին հետ Բոնկոյի անկախ Պետութեան եւ Ֆրանսական երկիրներու միջեւ սահմանագծումները որոշելու խնդրին համար. հիմա որ Բոնկոյի խնդիրը եւրոպական կարեւորութիւն ստացած է՝ Պ. Հանօթօի արտաքին գործերու նախարար անուանուիլը ուշագրաւ պարագայ մը կը համարուի։

Այդ բանակցութիւնները եւ չունեցան եւ հետեւանքը եղաւ անդրադարձիական դաշնագիրը որ այնքան աղմուկ կը յարուցանէ հիմա եւ որուն դէմ բողոքեց Գազիմիր-Բէրիէի նախարարութիւնը։

Պ. Լէյկ, հանրային կրթութեան նախարարը, 1885էն ի վեր երեսփոխան է. ծնած է 1856ին. բարձրահասակ, թխադէմ, շատ վայելուչ տեսքով, սիրուն մարդ մըն է։ Փաստաբան, օրագրող, հեղինակ բանաստեղծական հատորներու, պատուոր Ֆրանսական Ակադեմիայի, սիրող երաժշտութեան, ահաւասիկ նոր նախարարին տիտղոսները։

Պ. Պարթու, ծնած է 1862 ին, 1889էն ի վեր երեսփոխան է. այդ կարճ ժամանակամիջոցին մէջ խորհրդարանական լաւ կացութեան մը տիրացաւ։ Ճարտար եւ լաւ խօսող ատենաբան մըն է։ Փաքրահասակ, թխադէմ, կարճատես մէկն է։ Դաղթականութեանց նախարարութեան խորհրդական էր։

Ահաւասիկ մարդ մը որ դեռ 32 տարին չլրացուցած հանրօգուտ շինութեանց պաշտօնատան գլուխը կ'անցնի։ Շատ աշխատող մարդ մըն է, ամէն խնդիր լաւ մը քննելու, ուսումնասիրելու եւ կարծիք յայտնելու սովոր է։

Պ. Ֆէլիքս Ֆոռ, ծովային նախարարը, վաճառականութենէ առաջ եկած անձնաւորութիւն մըն է. 1881էն ի վեր Հավրի ներկայացուցիչն է։ Դաղթականութեանց պաշտօնատան խորհրդական եղած է, երեսփոխանական ժողովին դեր-նախագահ, եւ ելմտական զանազան յանձնաժողովներու անդամ։ Ծովային գործերու քննութեան համար կազմուած եւ արտաքոյ-խորհրդարանի յանձնաժողովին մէջ իր ըրած աշխատութիւնները զինքը մատնանիշ կ'ընէին այս նոր պաշտօնին։

Պ. Տէլքասէ ինքն ալ դաղթականութեանց պաշտօնատան խորհրդական եղած է։ Դաղթային աշխարհավարութեան ի նպաստ անխոնջ աշխատող մըն է. շատ մը օրագիրներու աշխատակցած է, մասնաւորապէս République Française-ին, որուն մէջ 1887ին նշանաւոր յօդուածներ հրատարակեց արտաքին քաղաքականութեան վրայ։ Դեռ քառասուն տարեկան չի կայ, կարճահասակ, շատ թուխ եւ շատ կարճատես է, «ինչ որ արդելք մը չէ եղած իրեն, կ'ըսէ Թերթ մը, ամէն խնդիր յստակօրէն տեսնելու եւ որոշելու։»

Պ. Լուրթի, ծերակուտական. 50ի մօտ, դաւնտիկ, կարճիկ, թուխ մարդ մը —քիչ մը իր պեսին Պ. Տիւբիւի պէս. նախկին զինուորական քժիշկ։ Մաքսային սակացոյցներու վիճաբանութեանց մասնակցեցաւ, ուստի եւ առեւտրական նախարար անուանուելու պատեհութիւն ունեցաւ։

Նոր Նախարարութեան ուշագրաւ յատկութիւնն է մեծ մասամբ նոր մարդերէ եւ երիտասարդներէ կազմուած ըլլալը։ Կառավարական մարմինը որ տարիներէ ի վեր կը վարէ Ֆըրանսան բաւական կը փոխուի այս նոր դահլիճով, եւ ընդհանուր կերպով դոհունակութիւն կը տիրէ այս բարեփոխութեան մասին։

Պ. Տիւբիւի նախարարութիւնը չափաւոր հանրապետականներէ կազմուած է։ Գրեթէ նախորդ նախարարութիւնն է, կ'ըսեն, առանց Գազիմիր-Բէրիէի։ Բայց Տիւբիւի, որ կորովի մարդ մըն է, հմտասիրութեան ուսուցիչ եղած ուստի եւ շատ աւելի լայն հայեացքներ ունի քան իր նախորդը, Պ. Գազիմիր-Բէրիէ, բազմահարուստ անձ (50 լիոն ֆրանքի տէր), մեծ գործարանատէր եւ Պուրժուազիին նեղ ոգիի կատարեալ ներկայացուցիչը։

Նախորդ նախարարութեան մէջ գայթակղութեանը եղաւ Պ. Սրիւլիէի «նոր ոգի» բացատրութեամբը։ Կրոնական խնդիրներու վիճաբանութեան ջոջին հարցումի մը պատասխանելով հանրային կրթութեան նախորդ նախարարը յայտարարած էր թէ կառավարութիւնը «նոր ոգի» մը ունի, այսինքն կղերականութիւնը թշնամի չի նկատուիր։ Այսքանը բաւեց որպէս ամէն կողմէ կասկածներ յայտնուին թէ կառավարութիւնը կղերամիտ է։ Ցառաջացած օրագիրները իրենց զէնք ըրին այդ «նոր ոգի» ճախորդ բացատրութիւնը, չափաւորները չկրցին պաշտպանել զայն, կղերը երես առաւ, եւ միակ այդ բառովը ամբողջ ներքին քաղաքականութիւնը խանգարուեցաւ։ Այդ «նոր ոգին» ալ Գազիմիր-Բէրիէի Նախարարութեան ոգին հանելու գլխաւոր պատճառներէն մին եղաւ։

Ֆրանսայի երրորդ Հանրապետութեան հաստատուելէն, այսինքն 187[illegible] սեպտեմբեր 4էն ի վեր, Ֆրանսա[illegible] Նախարարութիւն փոխեց. Նոր Նախարարութիւնը 35րդն է։ Հրաժարեալ գլխիը պաշտօնի անցաւ 1893 դեկտեմբեր 1ին եւ ինկաւ 1894 մայիս 22ին, ինքնամիս եւ 22 օր պաշտօնավարութենէ եւ[illegible] Այս 25րդ դահլիճն է որ տարիէ մը պակաս կեանք ունեցած է։

ԵՐԿՈՒ ԿԱՅՍՐԵՐԸ

Թայմզ Բարլէն գրուած թղթակցութեան մը մէջ կ'ըսէ թէ Աւստրիոյ կայսրը շնորհաւորական նամակ մը գրած է Զարին, գահաժառանգ Նիկոլիքսին ամուսնութեանը եւ կէսդարեայ մեծ դքսին առողջանալուն առթիւ։ Այս նամակին մէջ Ֆրանց-Եոզէֆ կայսր շատ համակրանքով խօսած է Ռուսիոյ ներքին կառավարութեան մասին։

Զարը իր պատասխանին մէջ խօսած է Սերպիոյ դէպքերու մասին եւ Ռուսիոյ ճորտերուն ազատագրուելուն վրայ։ Ըսած է թէ այդ ազատագրութիւնը զոր Ալէքսանդր Բ. Կայսրը շնորհած էր, կանխաժամանակ ըլլալով Ռուսիոյ համար ծանր հետեւանքներ ունեցած է։

Թայմզի թղթակիցը կ'աւելցնէ թէ Ռուսիոյ ներքին խնդիրներուն պատասխանելու Զարը ամենայնիւ փափաքող է խաղաղութեան պահպանման։ Այս փափաքին հետեւանքն այն է որ Աւստրիոյ կայսեր եւ Զարին միջեւ հետզհետէ աւելի խորին բարեկամութիւն մը հաստատուի, որուն հետեւանքները օր օր աւելի նշանակութեան արժանի կըլլան եւ նպաստաւոր կը դառնան խաղաղութեան պահպանմանը։

ԿԻՐԱԿՈՐԵԱՑ ԴԱՍԱԼՕՍԱՐԻՔԻ
վանառական, տնտեսական
եւ հաշուապահական
Եօթնամսեայ միակ շրջանի մէջ ուսանելու պայմանաւ։ Փափաքողք դիմեն դալ Նարեկեան վարժարան, Բերա, կիրակի օր ժամը 5 ին։
ՑԱԿՈԲ ԲԱԳՐԱՏՈՒՆԻ
Վկայեալ Համիտիէ Առեւտրական Վարժարանի
1—5

ԹԵՐԹՕՆ ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ (74)

ԺԻՒԼ ՄԱՌԻ

ԶԱՒԱԿԸ

ՄԱՍՆ Բ.

ՄԱՀՈՒԱՆ ԽՆԴԻՐ

Դ.

—Հապա է՛ս, պարոն Էտուար...

—Ներս մտէք...

Եւ սեղանաւորը զայն իր դրասենեակը մտցուց։

Այն տեղէն անցնող զրագիր մը ըսկսաւ խնդալ ծառային շուարած կերպարանքը տեսնելով։

Եւ անոր ուսին զարնելով ըսաւ.

—Հասկցա՞ր, տղաս, մէյ մը ալ այս ծերուկը մի՛ սպասցներ...։ Անունը աղէկ մտքդ պահէ՛... Բութար, կաշիի նախկին վաճառականն... որ յիսուն միլիոն հարստութիւն ունի...

Սէզար Էտուար Ճաքօպսընի դրասենեակը մտեր էր։

Շատոնց կը ճանչնային զիրար եւ Էտուար Սէզարի վրայ ունէր այն համարումը, զոր պէտք է ունենայ ամէն սեղանաւոր իր ամենէն հարուստ յաճախորդին համար, եւ անոր հոգը նկարագիրն ու առեւտրական անժխտելի պատուաւորութիւնը մեծ յարգանք կ'ազդէին իրեն։

Արդարեւ Սէզար Բութար Ամերիկայի առեւտրական բոլոր հրապարակներուն վրայ հանրածանօթ էր։ Գիտէին որ գործաւորութեամբ սկսած եւ իր բանիմաց յանդգնութեամբն էր որ յառաջացած էր։

Բայց Ամերիկայի մէջ այս տեսակ հարստութիւնները սովորական բաներ են. այն միլիարի տէրերը, որոնց զաւակները իբր բացարձակ տէր կ'ելլեն այսօր ամերիկեան ճարտարագործութեան եւ սեղանաւորութեան վրայ, նաւահանգիստներու մէջ գործաւորութեամբ, բեռնակրութեամբ կամ շոգեկառքի հնոցպանութեամբ սկսած են։ Ասիկա ամէնուն գիտցած բանն է եւ բնաւ մէկուն զարմանք չի պատճառեր, եւ Սէզար հօրեղբայրը ամենեւին մէկուն ուշադրութիւնը չգրաւի գրաւէր, եթէ իր հարստութենէն ուրիշ արժանիք մը չունենար։

Բայց հաղուագիւտ դէմք մըն էր այս բարի մարդը, որուն արիածները, ճամբորդութիւնները, ելեւէջները եւ վերջապէս յաջողութիւնը չէին կրցած կորսնցնել անոր պարզութիւնը, զուարթութիւնն ու միամտութիւնը, վասն զի իրաւունք միամիտ մնացած էր։

Մինչեւ անդամ իր դամաւոր կոշիկներն ու լայն եղերքներով գլխարկը զինքը ժողովրդական ըրած էին Շիքագոյի ու Նիւ-Եորքի մէջ։

Եւ իր Օվէրներցիի սոսկալի արտասանութիւնը ալ աւելի կը շեշտէր այս արտասովոր դէմքը։

Ամերիկայի գործաւորներու եւ վաճառականներու այս յարաղրգիռ բաղմութեան մէջ ժողովրդին ականջը ամէն տեսակ արտասանութիւններու վարժըւած է. միայն օվէրնական արտասանութիւնն էր որ, այս բոլոր լեզուներու նուագահանդէսին մէջ, մասնաւոր ու նոր խաղ մը կը ձեւացնէր...։

Քանի մը վայրկեան գործի վրայ խօսակցեցան։

Յետոյ Էտուար ժպտելով ըսաւ.

—Դրաւ կը դնեմ որ միմիայն առողջութեանս է՛նչպէս ըլլալը հարցնելու համար չէ որ այս առտու հոս եկաք։

—Իրաւունք ունիք, ըսաւ Սէզար ժպտելով։

—Եւ կը նեղուի՞ք ձեր ըսելիքն ըսելու.

—Է՛հ...

—Մինչ նայնն է...

—Վասն զի քիչ մը մեծկակ դուռարի մը պէտք ունիմ...

—Ըսէք տանեմ ո՞րչափ...

—Աղէկ մը չեմ գիտեր... բայց կարծեմ թէ առ այժմ հարիւր կամ երկու հարիւր հազար ֆրանքը կը բաւէ...

—Դրասեղանիս առջեւ նստէք, չէք մը սարքաղրեցէք եւ ստակը բերել տամ։

Գլխաւոր արկղակալին սենեակը սեղանաւորին դրասենեակին կից էր։ Այս դրասենեակին արդէն վեց բոլոր դրասենեակներուն կեդրոնն էր դրեթէ, վասն զի ամենքն ալ մէյմէկ դուռ ունէին Էտուար Ճաքօպսընի սենեակին մէջէն։ Այս դռները շատ ժամանակ բաց կը մնային, վասն զի Էտուար, որ խիստ գործունեայ տղայ մըն էր եւ որուն յանձնուած էին դրամատան ներքին վարչութեան գործերը, անդադար կ'երթար կուգար։

Իր ընդարձակ դրասենեակին մէկ անկիւնը հեռաձայն մը կար, դրասեղանին վրայ եղեկտրական հնչակներ կային եւ ձայնական խողովակներ կը հաղորդակցէին ամբողջ դրամատան հետ։

Երբ Սէզար հօրեղբայրը ծանր ծանր իր էն.քը կը դրէր ու կը սորագրէր, իսկոյն դուրս ելլելու վրայ էր, հեռաձայնին կանչուեցաւ։

Էտուար վազեց, երկու եղջիւրները առաւ ու պոռաց.

—Ալօ՛, ալօ՛։

Այն ատեն հօրեղբայրը լսեց խօսակցութեան հետեւեալ կտորուանքը, զոր Էտուար իր անտեսանելի խօսակցին կը պատասխանէր.

—Պ. Ճաքօպսընը ես եմ...։ Ինչի՞ հետ խօսողն ո՞վ է։ Սմիթ, Օթվիլ փոստը...։ Չեմ ճանչնար...։ Ի՞նչ կ'ուզէք...։ Աղէկ...։ Աւելի յստակ խօսեցէ՛ք...։ Չեմ լսեր։

Եւ Էտուար, հեռաձայնը ձգելով, հօրեղբօրը դարձաւ ու խնդալով ըսաւ.

—Դիմացինս գերմանացի է... բառածները չեմ հասկնար...։ Ձեր արտասանութիւնը աւելի աղէկ է։

Եւ նորէն սկսաւ մտիկ ընել։

—Կրկնեցէ՛ք...։ Ի՞նչ ըսիք...։ Մի՛ դրամատան սորագրութեամբը մտիր հարցնե՞ր մի...։ Ի՞նչ ըսել է...։ Կե՞ղծ կը կարծէք...։ Ո՞վ քաշեր է...։ Ձեր

ԴԷՍ ՈՒ ԴԷՆ

Սրտառուչ անձնասպանութիւն մը· Բեղպուրկէն կ'իմացնեն թէ ահագին դատ մը, որուն մէջ մէկ քանի ծանօթ անձնաւորութիւններ ամբաստանուածէին թէ կեղծ կտակը շինելով փորձած էին իրացնել Կրիպանոֆ սեղանաւորին ձըգած տասը միլիոն ռուպլիի ժառանգութիւնը, աւարտեր է այս օրերս։ Ամբաստանեալները, Սոլլոկուպ կոմսը եւ իր մեղսակիցները, դատապարտուեր են զրկուելու իրենց տիտղոսներէն եւ Սիպերիա աքսորուելու։

Սոլլոկուպ կոմսին տղան, իրենց անունը եկած այս արատին ցաւուն չդիմանալով, անմիջապէս անձնասպան եղեր է։

—Ագահ մը. Ի Բարիզ, Ռիւ տը Պիւսի, թիւ 24 տունը կը բնակէր ծերունի մը, Գ. Լէֆէվրը, զոր ամէն օր փողոցին մէջ կը տեսնէին ժժգոյն, նիհար, մարդ մը։ Գատուած հագած, հինցած գլխարկ մը գլխին եւ ոտքն ալ ծակծկած կոշիկներ, օրը տասը փարայի հացով ու քըսան փարայի պանիրով կ'ապրէր։ Իրեն անողջ սնունդը ատ էր, եւ ըմպելիքն ալ աղբիւրին ջուրը։

Այս կերպով, ստամոքսի հիւանդութիւն մը վաստակած էր, որուն վրայ տասնեակ մը տարեցաւ, եւ անցած շաբաթ օր մեռաւ, մենաւորիկ, պատն երեսին։ Դրացիները ղէնքը տեսած չըլլալով, իսկոյն տուին թաղին գոմիսէրին, որ դարձեալ մի միջոցաւ դուռը բանալ տուաւ։ Ներսէն մեռած փռուած էր խշտեակի մը վրայ։

Մեռնողին նոյնութիւնը հաստատելու համար թուղթերը փնտռած միջոցին, օրչափ մեծ եղաւ գոմիսէրին զարմանքը երբոր թուղթ մը գտաւ որ ցոյց կուտար թէ մեռնողը 600,000 ֆրանք ունէր պանքայի մը մէջ առանց ձգած։ Ուշարկութիւնը շարունակեց, եւ արժէզներ, վիճակահանութեան տոմսեր, եւ թաղարի մը խորն ալ կոյտ մը ոսկի ու տասը հազար ֆրանքի պանքատոմս գտաւ։

Մեռնողին ազգականները, որոնց պիտի երթայ ժառանգութիւնը, հաստատ եւ ծանօթ մարդիկ են։

—Տոպ տարեկան փոկիչ մը· Մի քանի տարի առաջ Ինտիանաբոլիսի Թայմզի կը հաղորդեն թէ տասը տարեկան աղջիկ մը որ քաղքին շրջակայ մէկ գիւղը կը բնակի ֆրանսական Պատուոյ-Լեգէոնի պատուանշանը ստացած է։ Ֆրանսական թերթերը այս լուրին քով թէ եւ արմատական նշան մը կը դնեն, բայց Թայմզի լուրը կ'արժէ առաջ բերել։

Անցած տարի այս աղջիկը երբ կը գտնէր Բանանա Բէլլուէյ երկաթուղիին վրայ, տեսաւ որ ցիցերու վրայ հատատուած կտրուած մը, ուսկից պիտի անցնէր կառախումբը, կ'այրի։ Իսկոյն այդ միջոցին անկէ պիտի անցնէր նեղնթաց մը։ Պզտիկ աղջիկը աքանչելի խելք մը կը բանեցնէ. կարմիր փանտոն շրջազգեստ հագած էր, կը հանէ զայն եւ երկու ձեռքին վրայ պարզած կը վազէ կառախումբին դալիք ճանփուն վրայ։ Մեքենավարը կը տեսնէ նշանը եւ ժամանակին կը կայնեցնէ շոգեկառքը. մէջը կային 700 հոգիներ ուրիշ Շիքակոյի Ցուցահանդէսը կ'երթային։

Այս ուղեւորներուն մէջ կը գտնուէին Ֆրանսացիներ ալ որք կ'երեւի թէ երբ Ֆրանսա վերադարձան Պ. Բառնէյն խնդրեցին պատուանշանով վարձատրել իրենց փոքրիկ փրկիչը։

—Տղարի տակ նզմուած· Ֆիլատէլֆիայի փողերանոցին պաշտօնեաները անցեալ երկուշաբթի ուժան ազատեցան։

Իրենցմէ մէկ քանին պաշտօն ստացած էին համբելու մեծ քանակութեամբ արծաթ հինգ տոլարնոցներ, որոնք երկար տարիներէ ի վեր կը հանդիպէին ձեղնայարկին մէջ։

Տոլարները պարունակող պարկերը վերցուցած տանելին, պարկերուն կըտաւները հինցած ըլլալով պատռեցան եւ արծաթներու ահագին կոյտը սկսաւ դուրս թափիլ, եւ տարակոյս չի կար որ պիտի խեղդէր դժբաղդները, եթէ իրենց ընկերները օգնութեան հասած չըլլային։

Պահ մը դարսը կարծեցին թէ երկրաշարժ տեղի կ'ունենար, որովհետեւ երկու միլիոն տոլարներուն անկումէն առաջ եկած ցնցումը եւ աղմուկը հեռուէն իսկ խանգուած էր։

Տեղը չէ ըսելու. Բազում աղմուկ վասն ոչնչի։

Ազգային լուրեր

Ս. Պատրիարքը շաբաթ օր, ընկերակցութեամբ Պատրիարքարանի Թուրքերէնի դիւանապետ Խաչատուրեան Կարապետ էֆէնտիի, դատական գործերու պաշտօնատունը երթալով տեսակցեցաւ նախարար Բիլա փաշային հետ։

«ՀԱՅՐԵՆԻՔ»Ի ՕՐԱՑՈՅՑԸ

1894

Երկուշաբթի 23 մայիս (Հ. Տ.)
4 Յունիս (Ն. Տ.)
Տ. Թ. Հ. Ռ-ՑԼՈՒ = 1343
Թուական Հիճրէթի 1311, Զիլգատէ 30
Սէնէի Մալիէ 1310, Մայիս 23
Կիրակնօր
Դշ. Լէ օր Յինանց։
Տես Օր—4 29

Ա. Զ. Դ.

Հայերէնի, տոմարակալութեան եւ ըստ բաւականի տաճկերէնի հմուտ երիտասարդ մը վաճառականի մը քով գրագրութեան պաշտօն վարել կ'ուզէ։ Դիմել Հայրենիքի խմբագրատունը։

Ներքին լուրեր

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ. Բալուի եւ Աշնէկ գաւառակներուն կառավարիչները պաշտօնէն փոխանակեցին։

ԹՂԹԱՏԱՐՈՒԹԵԱՆ վերատեսչութիւնը պայմանագիր կնքած է բոլոր այն նաւային ընկերութիւններուն հետ, որոնք Թուրքիոյ նաւահանգիստները կը բանին, առանց փոխարինութեան տանելու համար նամակի եւ ուրիշ առաքումներու ծրարները որ պիտի յանձնուին իրենց վարչութեան կողմէն։ Այս կարգադրութեան շնորհիւ կարելի պիտի ըլլայ ուղարկում ընել առաջին մեկնող շոգենաւով։ Ստացած այս առաւելութեան փոխարէն թղթատարական տեսչութիւնն իրաւունք պիտի տայ անոնց ձրիաբար Թուրքիոյ թելերուն վրայ հեռագիր քաշել։

ՄԱՀԱՑՈՒՑԱԿ. Մայիս 14էն մինչեւ 21 Պոլսոյ եւ արուարձաններուն մէջ հետեւեալ թիւով մահ պատահած է.

Իսլամ	այր	57	կին	66
Քրիստոնեայ	»	38	»	32
Հրեայ	»	11	»	4
		106		102

Ընդ. ամէնը 208 հոգի։

ՄԱԿՈՑԿՆԵՐԸ. Քաղաքապետութեան կողմէ հրամայուած է թուանշաններով նշանակել այն ամէն մակոյկները, սանտալները եւ նմանօրինակ նաւակները որք էյուպէն մինչեւ Գալաթա բոլոր նաւամատոյցներու միջեւ երթեւեկութիւն կ'ընեն։

ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑՆԵՐ. Կայս. Իրատէ մը, ասկէ առաջ, կը հրամայէր որ ամէն կուսակալութեան կեդրոնի մէջ պանդուխտներու համար հիւանդանոց մը շինուի։ Այս հրամանը դարձադրելու համար, Գոնիայի թաղապետութիւնն որոշեր է հիւանդանոցի վերածել իսլամներու նախակրթարանի շէնքը, որովհետեւ այդ շէնքը դպրոց ըլլալէ առաջ արդէն հիւանդանոց էր։ Իսկ դպրոցի համար պիտի շինուի նոր շէնք մը։

ԳԱՂԹԱԿԱՆՔ. Պուլկարիոյ Սիլիսթրէ եւ Մանգալիա քաղաքներէն գաղթած են Պոլիս 61 տուն որք կը բաղկանան 275 հոգիէ։ Այս գաղթականներուն Էսկի-շէհիրի կողմերը արտ եւ հող տրուած ըլլալուն, երկաթուղիով հոն ճանըուեցան։

ԶԱՆԱԶԱՆ ԴԷՊՔԵՐ

Դիակ մը. Քէսատհանէի մէջ սպանուած մարդ մը գտնուեր է։ Դիակը մացառներու մէջ նետուած արդէն սկսեր էր հոտիլ։ Մէջքը կապելու կաշիէ գօտին վզին փաթթուած էր։ Դիակը քննելու համար բերուած բժիշկները տեղեկագրած են թէ խեղդամահ եղած է։ Մարմինին ուրիշ մասերուն վրայ ալ վէրքեր տեսնուած են։ Կը կարծուի թէ այդ մարդը ուրիշ տեղ մը խեղդեր եւ մարմինը հոն բերեր նետեր են։ Սպանուողին ով ըլլալը դեռ չէ հասկցուած։ Ոստիկանութիւնը քանի մը հոգի ձերբակալեր է, անոնց մասին կասկածներ ունենալուն։

—Սանձարձակ ձի· Անցեալ ուրբաթ օր Տոքթ. Էֆֆիպոլ կինն ու զոքանչը միասին առած կառքով պտոյտ մը կ'ընէին, երբ ձիերը սանձերնին կոտրտելով սկսան արշաւել դէպի Շիշլի, մինչեւ որ ճանրուն վրայ հանդիպելով ուրիշ կառքի մը զայրն անոր բախեցան եւ կառքը շրջեցին։ Մէջը գտնուող անձերը այս արկածէն ողջ ելան, բայց կառապանին ոտքը բաղխումին տակն կտրեցաւ։ Խեղճը փոխադրեցին հիւանդանոց։

ԴՐԱՄԵՆԵԱԿ

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ, ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԵԱՆ ՀԱՇՈՒԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ

Գիւշիւք Ապդուլ խան, թիւ 4, Մարբուչնըար իշի, Սատմպոլ, Ամէն օր կէս օրէն վերջը։

Այն դրամենեակի տնօրէնը, որ երկար տարիներ Օսմ. դատարանաց մէջ զանազան պաշտօններ վարելէ յետոյ այժմ փաստաբանութեան հետեւած է, կը վարէ այն դրամենեակի տնօրէնութիւնը։

ԿԸ ԽՄԲԱԳՐԷ «Թուրք.» լեզուաւ Օսմ. ամէն նախարարութեանց եւ մասնաւորապէս դատարանաց ուղղելի ամէն կարգի եւ տեսակի աղերսագիր, իմիրազ, լահիա, բրօթէսթօ, ինչպէս նաեւ ընկերական, առեւտրական եւ վաճառականական պայմանագիր, ծրագիր, մուրհակ, նամակ, յօդուած, ազդագիր եւ այլն։

Ընճեռած է ամէն միջոց եւ ձեռնհաս անձանց աջակցութիւնն, որոնց օժանդակութեամբ կը ստանձնէ,

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ օտար տէրութեանց կ. Պոլսոյ հիւպատոսարանաց եւ Պատրիարքարանաց ուղղելի դատական, առեւտրական, վաճառականական եւ ընկերական նմանօրինակ ամէն կարգի եւ տեսակի գրութեանց՝ հայ. յունգաղ. անգլ. գերմ. ռուս. իտալ. սպան. երրայեց. եւ պարս. լեզուաւ։

ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԻՒՆ՝ յիշեալ լեզուաւ խմբագրեալ նոյնօրինակ ամէն կարգի եւ տեսակի գրութեանց՝ որ լեզուէ որ պահանջուի։

ԿԱՐԳԱԴՐՈՒԹԻՒՆ՝ շիտի եւ կընճռալից հաշուոց. Տոմարակալութեան գրութեան վերածումն անկարգ տուամարաց։

Գաղտնապահութիւն, ճշդապահութիւն, ուղղամտութիւն երաշխաւորեալ։

ՏՈՐԹԷՕՆ

ԳԱՍՊԱՐԵԱՆ

ՋԼԱԽՏԱԲՈՅԺ՝

ԵՒ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ

ՈՒՂԵՂԻ, ՈՂՆԱԾՈՒՏԻ ԵՒ ՀԱՄԱՅՆ ՋՂԱՑԻՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ,

որպիսիք են՝

խելքի պտոյտ, կաթուած, անդամալուծութիւն, կրկնատեսութիւն, քնաջրջութիւն, լուսնոտութիւն, քնատութիւն, գլխու ցաւ, մոռացութիւն, հղագարութիւն (hystérie), ջղացաւութիւն, անմարսողութիւն, ջղային տկարութիւն, խելագարութիւն եւն. եւն։

Հիւանդ կ'ընդունի ամէն օր յետ կիսաւուր, Բերա Պէքեար փողոց 9։

Հրատարակութիւնք Ս. Դաւթեանի

NOUVELLE MÉTHODE

ԱՅԲԲԵՆԱՐԱՆ ՅՐԱՆՆԵՐԻՆ ԼԵԶՈՒԻ

աշխատասիրեց

Օր. ՍԱՓԻՆԻԿ ՀԱԼԷՊԼԵԱՆ

ի պէս ազգային վարժարանաց

Կեդրոնատեղի, Գազանչէր խան, Պահնք-Գարու. թիւ 11, Կ. Պոլիս

Գրամենեակ ՍՄԲԱՏ ԴԱՒԹԵԱՆԻ

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԻ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՓՈՒՆՋ

ԾՍԳԿԱԲԱՂ ԱՇԽԱՐՀԻՒ ԼԵԶՈՒԻ

Արժէք եւ ոսկեայտառ

(Փունջ Հաւաքածոյին վերջ դրուածելի)

Գին. 6 դահ։ Բոլոր գրավաճառաց քով։

Ամէն լեզուէ ՇՐՋԱԲԵՐԱԿԱՆ ՄԱՀԱԶԴ

ՀՐԱՒԻՐԱԳԻՐՔ

ԱՅՅԱՔԱՐՏ

ԳԻՐՔ

ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ ՏՊԱՐԱՆ

ՏԱՆԿԵՐ

ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ

Հաստատուցաւ

ՆԱՄԱԿԱԳԼՈՒԽ

ՏՈՊԱԶԻ

Ցպարտանը դաց է ամէն օր մինչեւ կիսերեկան ժամ մինչպէս նաեւ կիրակի եւ տօն օրերը.

ԱԼԷՄՏԱԳԻԻ

ԹԱՌ-ՏԷԼԷՆԻ ՋՈՒՐ

Այս Ջուրը, որ բոլոր բժշկաց վկայութեամբ, շատ օգտակար է կարգ մը հիւանդութեանց համար, մասնաւոր շէներով, բերանները խցուած ու կնքուած, աղբիւրէն կը փոխադրուի ուղղակի։ Փոխադրութեան այս ձեւը տակառով փոխադրութեան վրայ սա առաւելութիւնն ունի որ, Ջուրը բոլորովին մաքուր մնալով, ո՛չ հոտը կը կորսնցունէ եւ ո՛չ յատկութիւնները։

Կեդրոնատեղին է Իսպիւտար, Գալաթան Իսկէլէսի, Թաշ-Տէլէնի ջուրի մասնաւոր մթերանոցը։ Կը ծախուի նաեւ Պէշիքթաշ, Հոմիտիոյ գաղրցին դիմաց մահ ալեպիճի խանութը. Բերա, Կալաթա Սարայ, Սրսնէքի գիմաց Ջրավաճառի խանութը, կամ ուղիղ վայ՝ կոչ ներու շրջանակներուն կոչի սրճարանը, Պոլիս, Մըսրը-Չարշըի Քէթէնճիլերի դուռը Ջրավաճառ Մանուկ աղայի խանութը. Գալաթա-Գիւղի նաւամատոյցը մահ ալեպիճի Սաեփան աղայի խանութը։

3—4

Ա. Կ. ՍԷՔԼԷՄԵԱՆ

ՄԱԲԴ ԸՆԼԱԼՈՒ ՄԻՋՈՑԸ

Կամ

ԿԵԱՆՔԻ ՄԷՋ ՅԱՋՈՂՆԵԼՈՒ ՃԱՄԲԱՆ

Այն վերնագրին տակ ամփոփուած են Եմմանուէլեան Դասեր խորագրով Հայրենիքի մէջ հրատարակուած յօդուածները։

Այս գիրքը իր կրթիչ հանգամանքովը պէտք է գտնուի ամէն դասակարգի մարդոց ձեռքը։

Մրցանակի եւ նուէրի համար գործածելիք լաւագոյն գրքերէն մէկն է։

Կեդրոնատեղին է Յ. Մատթէոսեան թղթավաճառանոց, Կ. Պոլիս, Ֆ. Նամանդրար եօդուշու, թիւ 27. կը գտնուի նաեւ ամէն գրավաճառաց քով եւ մասնաւորապէս գլուխը սուտի Պոլիս աղայի քով։

Ընտիր քաքմօնի կազմ 8 դրշ.

Ոսկեզօծ եւ փառաւոր լաթակազմ 12½ դրուշ

...Ո՞վ...։ Բաթօ՞չ...։ Չեմ ճանչար...։ Մեղի կը բերէ՞ք...։ Այո՛, մինչեւ ժամը տասներմէկ հոս եմ... ժամը տասներմէկ ըսի... մուրհակները բերէք ինձի։ Անմիջապէս... ձեզի կը սպասեմ...։ Շատ լաւ։

Էտուար եղջիւրները տեղը կախեց ու Սէզարի քով դարձաւ։

Սէզար, ոտքի վրայ կեցած, իրեն կը նայէր։

—Կը ներէ՞ք որ հարցում մը ընեմ ձեզ։

—Ի՞նչ է, սիրելի բարեկամս։

—Կեղծ մուրհակնե՞ր կան եղեր ձեր ստորագրութեամբը։

—Այո՛, չնչին բան մը... տասնեւհինգ հազար ֆրանք...

—Կեղծարարն ո՞վ է, կեղծարա՛ը... ըսաւ հօրեղբայրը, որու հաստ ձեռքերուն դողդղալն կը հասկցուէր որ սաստիկ այլայլած է։

—Կեղծարա՞ը։ Բաթօչ անունով մարդ մը...

—Ա՛հ։

—Ի՞նչ կայ որ։

—Ո՛չինչ...։ Ձենէ շնորհ մը պիտի խնդրեմ։

—Ինչ որ կ'ուզէք։

—Այն մարդը, որուն քով կը գտնուին տոմսակները... հիմայ հոս պիտի գա՞յ։

—Դերմանացի՞ն...։ Այո՛։ Անշուշտ կառքով պիտի գայ։ Եւ Օթէվլ փողոցէն մինչեւ հոս հինգ վայրկեանի ճամբայ է։

—Կը ներէ՞ք որ ձեր տեսակցութեան ներկայ գտնուիմ։

Էտուար զարմանքով Սէզարի նայեցաւ։

—Անշուշտ, ըսաւ։ Ատոր մէջ ամէնին անպատեհութիւն մը չեմ տեսներ...

—Ընդունիքը հասկնալ կ'ուզեմ...

—Ահա՛ այս առուռան լրագիրները... յամանակ կ'անցընէք...։ Թատերական քրոնիկները կը կարդա՞ք...։ Երէկ Ամպիկիւլի մէջ զինուորական նոր խաղ մը ներկայացուցին...։ Տեսարանը...

Զայնական խողովակներէն մէկուն սուլիչը իր խօսքը ընդհատեց։

Խողովակը ականջին դրաւ, յետոյ ըսաւ.

—Զինքը իմ սենեակս բերէք, կը սպասեմ։

Եւ Սէզարի դառնալով՝ յարեց.

—Սմիթն է... չուշացաւ։

Դռներէն մին — նրբանցքը հանող դուռը — բացուեցաւ, եւ չոր, երկայն մարդ մը ներս մտաւ, ալեխառն սրածայր մօրուքով եւ երկայն մազերով, որոնք խիստ մաքուր սեւ թիկնոցին օձիքին վրայ կ'իյնային։

Հինգ վեց անգամ խոնարհեցաւ անհեթեթ ձեւով մը, ոչ թէ կռնակը ծռելով, այլ սրունքները կքելով, այնպէս որ կարծես թէ ծունգ չոքել կ'ուզէր։

—Պ. Ճաքօպսըն, ըսաւ մէյ մը Սէզարի եւ մէյ մը Էտուարի նայելով եւ գերմանական ահռելի արտասանութեամբ մը։

—Ես եմ, պարո՛ն, ըսաւ Էտուար։

Սմիթ անմիջապէս բացատրեց իր գալուն պատճառը, զոր մեր ընթերցողք հասկցած են արդէն քիչ մը առաջուան հեռաձայնով կատարուած կցկտուր խօսակցութենէն։

Իւրաքանչիւրը՝ հինգ հազար ֆրանքնոց՝, միւնոյն թուականէն վճարելի եւ Բաթօչ ստորագրութեամբ երեք հրամանի տոմսակներ ներկայացուեր էին իրեն։ Սմիթ ինքն ալ գտնոնք կանոնաւորապէս փոխանցելով ուրիշ վաճառականի մը պիտի ղրկէր, երբ իր արկղակալը, որ երկու տարի Ֆրանքֆուրտի դրամատան մէջ աշխատած ըլլալով, Ճաքօպսընի ստորագրութիւնը կը ճանչնար, նշմարեց որ ընդունելութեան ստորագրութիւնը կեղծ կը նմանէր։ Ասոր վրայ Սմիթ ուղղելով գործը հասկնալ՝ հեռաձայնով հարցուցեր էր։

Տոմսակները հանեց գրպանէն ու Էտուարի ներկայացուց։

Էտուար անմիջապէս հասկցաւ որ կեղծ էին։

—Պէտք է ոստիկանութեան դիմէք, պարոն, ըսաւ Էտուար։ Այդ Բաթօչը սկսնակ չարագործ մը ըլլալու չէ։

Խօսքը պիտի շարունակէր, երբ երկրորդ անգամ ըլլալով խողովակներէն մէկուն սուլիչը իր խօսքն ընդհատեց։

Նորէն սեղանաւորը խողովակը առանձին դրաւ։

Բայց Սէզար հօրեղբայրը եւ Սմիթ, որք սեղանաւորը կը դիտէին, տեսան որ մէկէն ի մէկ սաստիկ զարմանք յայտնեց։

—Շիտակը, ըսաւ սուլիչը տեղը դնելով, աս աղէկ եկաւ...

—Ի՞նչ բան, հարցուց Սէզար։

—Գիտէ՞ք ո՞վ եկեր է... գիտէ՞ք ո՞վ կ'ուզէ ինձի հետ տեսնուիլ։

—Ո՞վ։

—Բաթօչ։

Սմիթ եւ Բաթօչ ալ ասկնած մնացին, բայց երկուքին զարմանքը տարբեր կերպով յայտնուեցաւ։

Սէզար թեւերը երկնցուցած, ճաքօպսընի մօտեցաւ։

Եւ շուտ մը ըսաւ.

—Թողէ՛ք որ գայ։։ Մի՛ ճամբէք... Մինչեւ թէ դիս հոս գտնելու չէ...

—Բայց դուք ի՞նչ գործ ունիք անոր հետ...

—Վերջէն կ'իմանաք, վերջէ՛ն...

—Լա՛ւ։ Հոգ մի՛ ընէք։ Ըսեմ որ գինքը քովի սենեակը տանին։

Անդին Սմիթ, առաջին զարմանքը անցնելէ ետքը, երկայն մօրուքը շոյելով կը մտածէր։ Բաթօչի մուրհակները թղթատանակը դրեր էր եւ Սէզար հօրեղբօրը երեսը նայելով՝ կը ջանար անոր մտքէն անցածը հասկնալ։

—Ցայտնի է որ, ըսաւ Ճաքօպսընի, այս Բաթօչը, այս մուրհակները չինելէ եւ հրապարակի վրայ ծախելէ ետքը, հիմայ տասնեւհինգ հազար ֆրանք ճարեր է եւ որովհետեւ իրաւամբ կը վախնայ որ կրնայ գլխուն փորձանք մը գալ, կ'ուզէ պայմանաժամէն առաջ շրջաբերութենէն քաշել զանոնք։

(Շարունակելի)

ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆՔ

ԳԱՐԼԸՄԱՆ ԵՒ ՊԼՈՒՄՊԷՐԿ

Կալաթա, Պէօյիւք Միլլէր խան Օսմ. Թղթատան վրայ յարկը

ՄԱՍՆԱՃԻՒՂ

Բերա Մեծ-Փողոց, Թիւ 362 եւ 364

(Ընդ Անգլիոս Եկեղեցիին դիմաց)

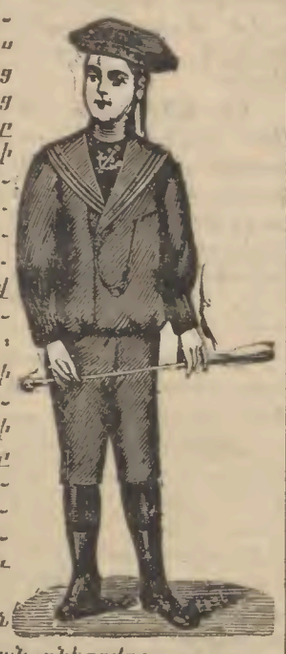

Այս մասնաճիւղը զոր հաստատեցինք մասնաւորապէս մեր Բերայի եւ շրջակայից յաճախորդաց փափաքանաց պատասխանելու համար, կը պարունակէ մեր Կալաթայի կեդրոնական տան ամէն տեսակ ապրանքները եւ ի մասնաւորի արդուզարդի վերաբերեալ ընտիր ընտիր առարկայներ միշտ պահելով մեր սկզբունքն՝ աժան ծախել՝ չաս ծախելու համար։ Մեր Պերլինի եւ Վիեննայի գործարանները, ինչպէս նաեւ Բարիզի եւ Լոնտրայի տուները, ամէն կերպիւ կը դիւրացնեն մեր գործառնութիւնները մեզ հայթայթելով աժան եւ լաւ ապրանքներ ամենուն հետ մրցելու կարող։

Մեր Բերայի Վաճառատան ապրանքները պիտի ծախուին մեր Կալաթայի տան գներովը։

Վերջապէս արդոյ հասարակութեան մասնաւոր ուշադրութիւնը կը հրաւիրենք մեր նոր բացած մեծաքանակ հանդերձեղինաց վրայ կանանց եւ տղայոց ինչպէս եւ գուլպայի եւ ճերմակեղինաց վրայ որք մեր Կալաթայի Միլլէթ խանի վաճառատունը կը գտնուին եւ ամառուան եղանակներուն համար մասնաւորապէս վերջին նորաձեւութեանց համեմատ պատրաստուած են։

ՎԱՃԱՌՄՈՒՆՔ ԲԱՑԱՌԱՋԱԿԱՊԷՍ ԿԱՆԽԻԿ — ՎԵՐՋԻՆ ԳԻՆ

ՍԻՆԿԸՐ ԿԱՐԻ ՃՇՄԱՐԻՏ ՄԵՔԵՆԱՆԵՐ

Լատագոյններն աշխարհի մէջ։ Ամէն ցուցահանդէսներու մէջ ամենէն բարձր վարձքերն ստացած է։ Սինկըր գործարանը միայնակ ուրեմն մեքենայի կը ծախսէ քան բոլոր միւս գործարանները միահատուս։ Սինկըր ճշմարիտ մեքենաները կը կատարեն ասեղի ու ամէն տեսակ գործեր։ Իւր մեծ հմտութեան պատճառաւ, բազմաթիւ կեղծեր շինուած են։ Ուրեմն միակ չի բաւեր Սինկըր անունը մեքենային վրայ. ճշմարիտ Սինկըրները միայն կը ծախուին Պ. Կ. Էնտրիկիի մեքենացներուն մէջ, Պոլիս, Սուլթան Համամ, Թիւ 2. Զալաթիա, Թիւնելին բերը, դատարանին դիմաց։ Բարաքէօյ, Շիշլիի թրամուէյին կայարանը. Բերա, Կալաթա Սէրայի վարժարանին դէմը։ Սինկըր ընկերութիւնը մասնաճիւղեր ունի Թուրքիոյ ամէն գլխաւոր քաղաքներուն մէջ։ Սինկըրի ճշմարիտ մեքենան կը կրէ գործարանի սա մարքան.

Կ. Պոլիս, Մահմուտ Բաշա Զորապճի խանի կարգը թիւ 64

ՆՈՐ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԸՆՏԻՐ ԹԷՅԻ

Մեր վաճառատունը, որ ուղղակի Չինաստանէ եւ Ճավայէն բերել տրուած ընտիր թէյերու կեդրոն մըն է, թէ իր թէյերու աղեկութեամբ եւ թէ գիներուն անհամեմատ աժանութեամբ քիչ ատենուան մէջ թէյասերներու մեծ ընդունելութեան արժանացած է, ամեն անոնք որ կը փափաքին ընտիր եւ միանգամայն աժան թէյ ունենալ, հաճին այցելել մեր վաճառատունը Անդամուան մը փորձը մեզք չէ։

Նաեւ մեր վաճառատան մէջ կը գտնուին ռուսական ընտիր սամավարներ. թէյամաններ եւն. եւն. միշտ ընտիր միշտ ընտիր միշտ աժան։

ԱԶԴ.— Կեղծերէն զգուշանալու համար կ'աղաչենք որքամէն առփերու վրայ մեր վերոգրեալ մարքան փնտռէք։

AU SOLEIL — ԿԻՒՆԷՇ ՄԱՂԱԶԱՍԸ

ԶԱՓԻ ՎՐԱՅ ՀԱԳՈՒՍՏՆԵՐՈՒ

ԽԻՍՏ ԱԺԱՆ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

Կ. Պոլիս, Պահճէ-գաբու, Մահմի դէմ թիւ 51

Եւ Կալաթա, Թրամվայի կայարանը. Քարաքոյ-Եէնի խանի տակ

Մեր պատուարժան յաճախորդաց մէկ տարիէ ի վեր բրած փորձերը անժխտելի կերպով հաստատեցին թէ չափի վրայ հագուստ չինելու ամենէն նպաստաւոր միջոցը մեր վաճառատունները դիմելն է։

Ցնչեալ վաճառատանց մէջ խոտոր գեղեցիկ ու տոկուն կերպասներէ ֆօսթիմներ կը շինուին 190 դրուշէն սկսեալ, բանթալոններ 70 դրուշէն սկսեալ եւ բալթոներ 166½ դրուշէն սկսեալ։

Պարոյ ամենէն վարպետ ձեւողները վարձուած ըլլալով, հագուստներու շինութեան վերջին ոճերէն կը տարուի։

Մեր վաճառատանց մէջ մէկ տարուան միջոցին 42,000 քօսթիմ եւ 10,000էն աւելի բարտքիմ եւ բալթօ շինուած են։

Կը յանձնարարենք հագուստ չգնել՝ մեր վաճառատունները չայցելած։

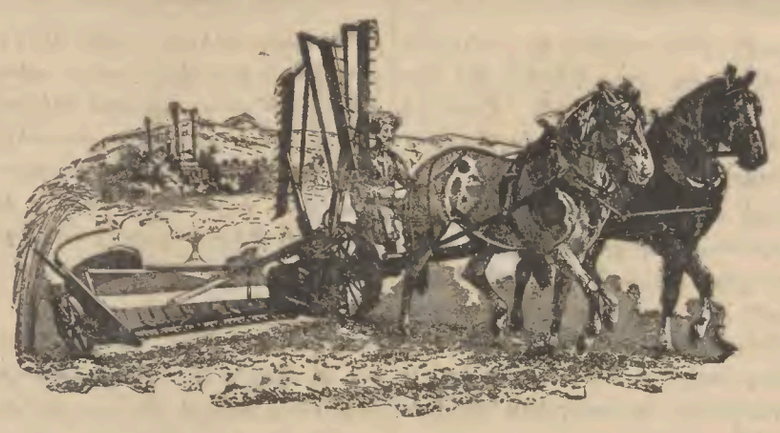

ՈՒՕԼԹԸՐ Ա. ՈՒՏ

ՀԱՄԲԱՒԱՅՈՐ ՀՆՁՈՂ ՄԵՔԵՆԱՆԵՐ

Արօրներ, մանկեռներ, զատիչներ, զանազան տեսակ հունտեր զատելու եւ մաքրելու հոսիչներ։ Ձոր խոտի, յարդի, բամբակի համար ձեռքի մամուլներ, որոցմով 70 էն 90 քիլոնոց հակեր կը շինուին։

ՈՒՏ ի հնձող մեքենայ գնողներուն հարկ եղած երաշխաւորութիւնն ու յանձնարարականները ցոյց կը տրուին։ Մէկ ժամու մէջ զոյգ մը ձիւնով 4 տէօնիւմ եւ զոյգ մը եզով 3 տէօնիւմ արտ կը գործէ։

Ը.ՕՈՒԹԸՐՆ ԵՒ ԸՆԿ.

25 եւ 28, Բիրճեմպէ բազար
ԿԱԼԱԹԱ

ԻՍԿԻՍԱՐ-ԳԱՏԸԳԻՒՂԻ ՋՐԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՆՈՐ ՍԱԿԱՑՈՅՑ ՇԻՆՈՒԹԵԱՆՑ ԵՒ ՎԱՐՁԵՐՈՒ

Գիւղերու մեծ զեղչ

Փափագելով իրախուսել մայրաքաղաքիս ասիական գիւղերու բնակիչները որ հաշուիչներն ու ճիւղաւորումները գնեն, Իսկիսար-Գատըգիւղի Ջուրի Ընկերութիւնը որոշեց հաշուիչներու եւ ճիւղաւորումներու արժէքին մէկ մեծ մասը ինքն իր կողմէ վճարելով՝ ջուրի ապատ գործածութիւնը դիւրացնել ժողովրդեան բոլորովին խնայողական պայմաններով։

Ընկերութիւնը հասարակութիւնը վարժեցնել տալու համար ջուրի բաշխումի նոր դրութեանը, ասկից առաջ զեղչուած սակացոյց մը հրատարակեց, որով կը տրուի

ԱՄԻՍԸ 15 ԴՐՈՒՇՈՎ ՕՐԸ 133 ԼԻԹՐԱ ՋՈՒՐ

Ներկայ սակացոյցով, որ գործադրելի է ցնոր անօրէնութիւն, հաշուիչներու եւ ճիւղաւորումներու ծախսու եւ վարձու գինը զեղչուած է հետեւեալ կերպով.

ՃԻՒՂԱՒՈՐՈՒՄ

Լաւագոյն վիճակում

5½ մետր ճիւղաւորում ամեն ծախք ընկերութեան վրայ ընդունելով

ԶԵՂՈՒԱԾ ԳԻՆ

Տրամագիծ 10	հազարորդամէջ ոսկի գահեկան	250
10	»	275
20	»	325
25	»	375

Վարձ

Միեւնոյն ճիւղաւորումը եթէ վարձքով առնուի, ընկերութիւնը տարեկան 45 դրուշ միայն պիտի առնէ։

ՀԱՇՈՒԻՉ

Լաւագոյն վիճակում

ԶԵՂՈՒԱԾ ԳԻՆ

Տրամագիծ 7	հազարերորդամէջ ոսկի դրուշ	210
10	»	220
13	»	230
20	»	250
26	»	350

Վարձ

Ամսական զեղչեալ վարձ

Տրամագիծ 7	հազարերորդամէջ ոսկի դրուշ	8
10	»	5
13	»	4
20	»	6
25	»	10

Այս նոր կարգադրութեամբ օրը 133 լիթրա (10 դերպա) ջուր առնողը կրնայ վճարման հետեւեալ երկու եղանակներէն մին ընտրել.

Տարեկան 93 դրուշ ոսկի ամէն տեսակ ծախքի համար եւ ամսական 15 դրուշ ջուրի համար ու հաշուիչի վարձ

կամ

Տարեկան 45 դրուշ ճիւղաւորումի վարձ
եւ ամսական 19 դրուշ ջուրի համար ու հաշուիչի վարձ

25 հազարերորդամէջէ աւելի տրամագիծ ունեցող ճիւղաւորումներու եւ հաշուիչներու գիներն ալ շատ զեղչուած են։

Ընկերութիւնը կը հրաւիրէ հասարակութիւնը որ օգտի այս առժամանակեայ սակացոյցէն, ազատ ըլլալու համար տաք ու չոր ամառուան եւ կասկածելի ջուրեր գործածելու անպատեհութենէն։

Ներքին տեղաւորումներ. — Բնակիչք ազատ են ներքին տեղաւորումներն իրենց ուզածին պէս կատարել տալու։ Միայն ընկերութիւնը կը յանձնարարէ որ կարող ձեռնարկուներու դիմեն։

Գատըգիւղ, 1 մայիս 1894 — ՏՆՕՐԻՆՈՒԹԻՒՆ

ԻՏԱԼԱԿԱՆ ԿԱԹՈՎ ԱԼԻՒՐ

FARINE LACTÉE ITALIENNE

Բոլոր առաջնակարգ ցուցահանդէսներու մէջ մեծամեծ փառատրութեանց արժանացող այս մանկական դիւրամարս ուտեստն գործածող բոլոր ծնողք իրենց տղոց առողջութենէն կատարելապէս գոհ մնացած են, ինչպէս որ փորձով հաստատուած է շատոնց ի վեր։ Տղայք ախորժակով կուտեն զայն և կը մարսեն առանց ամենափոքր դժուարութեան։

Տկար ու աւշալին տղոց աւելի ազեկ է տալ

FARINE LACTÉE PHOSPHO-FERRUGINEUSE

որ կը պարունակէ միանգամայն երկաթ ու փոսփոր։

Բոլոր դեղարաններու գեղջուկից մթերանոցներու մէջ կը գտնուի։

Կ. Պոլսոյ փակ Ներկայացուցիչն է
Գ. ՎԻՔԹՈՐ ՇՆԱՒԻՐ,
ՌԱՊԻՏ ԷՖ. ԽԱՆ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԵՑԱՒ
Գ. Մ. ԿՈԼՕՎԵԱՆ
ՋՈՒԱՐՃԱԼԻ ԲԺՇԿՈՒԹԻՒՆԸ
ՍԱԼՕՆԻ ԳԻՐՔ
Գին 5 դրուշ

Կը ծախուի Բերա, Կալաթա-Սէրայի դիմաց ծխավաճառ Գրիգոր Օնիկեանի խանութը, Պահճէ-գաբու սուճի Պողոս աղային քով, Զահմահիբլար Պալենց դըրատունը եւ Դպրոցական Բիւրեղանդեան դրատունը։ Կեդրոնատեղի Պահճէ-Գաբու, Շապճի-խան, թիւ 12։

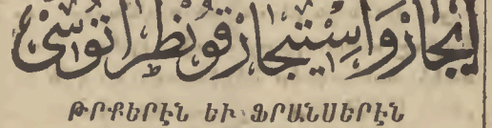

ԹՐՔԵՐԷՆ ԵՒ ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ
ՎԱՐՁՈՒ ՊԱՅՄԱՆԱԳԻՐ
Կը ծախուի Հայրենիքի Տպարանը

Պ.ԵՒ Հ. ՔԻՒԶԻՒՔԵԱՆԵՂԲԱՐ
ԴԵՂԱՐԱՆՔ

Բերայի Մեծ փողոց, 168
Կալաթայի Հրապարակ, 71, Սարայ
ԴԵՂԱՎԱՃԱՌԱՆՈՑ
Եէնի-Ճամի, փողոց Ռիզ- 18, Սարայ

Մեծ մթերանոց զուտ քիմիական պատրաստութեանց, դեղագործական եւ բժշկական նիւթերու։

Մեծ մթերք քաուչուկէ նիւթերու պաղպատէ նիւթերու, առաջին աստիճան

Լիսթէրի հակափտական նիւթեր։

Ճոխ հաւաքածոյ հոտաւէտ նիւթերու

Ֆրանսական եւ անգլիական պատրաստ դեղեր։

Օտար եւ տեղական հանքային ջուրեր

Գինիի, պորտոյի, քոնեաքի եւ ուրիշ շամպանիքներու ճոխ մթերք։

Գաւառներէն եկած ամէն յանձնարարութիւն արագ կը կատարուի։

Գիները շատ չափաւոր

Բերայի դեղարանը բաց է գիշերներ

ԱԶԴ. Տր. Պէհճէթ պէյ արմատական կերպով կը բուժէ տէջի, հիւանդութիւնները չորեքշաբթի եւ կիրակի։ Նմանապէս Տր. Մուհիէտտին պէյ կը բուժէ կանչի, կոկորդի եւ քիթի հիւանդութիւնները չորեքշաբթի, հինգշաբթի, շաբաթ եւ կիրակի օրերը ժամը 9էն մինչեւ 11։ Տր. Քարաեանօղլու ամէն մինչեւ ժամը 7։

Պոլսոյ դեղարանին մէջ աղքատներ ձրիաբար կը դարմանեն։

COMP. RUSSE
DE NAVIGATION
à VAPEUR
ET DE COMMERCE

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Երկուշաբթի. Թղթատար Օտեսայի համար, ժամը 2 ին ը. ե.

Երեքշաբթի. Թղթատար Աղեքսանդրիոյ համար ժամը 5ին ը. ե.

Չորեքշաբթի. Թղթատար Սեւ-ծովի փոքի համար ժամը 10ին ը. ե.

Չորեքշաբթի. Թղթատար Սեւ Ծովու նաւահանգիստներու համար, երկու շաբաթը անգամ մը առաւօտեան ժամը 11ին։

Հինգշաբթի. Թղթատար Օտեսայի համար, ժամը 2ին ը. ե.

Ուրբաթ. Թղթատար Աղեքսանդրիոյ համար, հանդիպելով Սուրիոյ նաւահանգիստները երկու շաբաթը անգամ մը, ժամը 4ին ը. ե.

ԸՆՏԻՐ ԿԻՐԻՏԻ ԱՃԱՌ

Վերոտպեալ դրոշմի ներքեւ նարոգի եւ չավրագի շինուած ճառը, որու ամէն տեսակներէն լաւագոյն ըլլալը հաստատուած է, կը ծախուի քիլօն 3 դրշ. 10 փարայի։ Իսկ արքունիքի յատուկ հոտաւէտ տեսակին քիլօն չորս դրշի կը ծախուի։

Գաւառներէն ըլլալիք ապապրանքները շուտով պիտի կատարուին։

Կեդրոն ատեղին է Սուլ. Ալ-մա-Ալթը թիւ 7։

THE PATRIOTIC

«ԲԱԴՐԻՕԴԻՔ» ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆԸՆԿ.

ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ ԵՒ ԿԵՆԱՑ

ՀԻՄՆԱԾ է Ցբուն 1824ին

Դրամագլուխ 1,500,000 անգլ. ոսկի
Տարեկան ընդհ. աւելի քան 200,000

Կատարեալ ապահովութիւն։—Վնասները կը վճարուի փութով եւ առատաձեռնութեամբ։

Ընդհանուր տեղակալ ԳԷՕՐԳԸՐ եւ ԷՏՈՒԱՐՏ
Քառնթբուլ խան, Պահչէ-Գաբու, Սամպոլ

Դեպ տեղակալ ՄԻՀՐԱՆ ՍԱՐԸԵԱՆ
8, Համիտիէ ճառատէսի, Սամպոլ
ԱՐՇԱԿ ՈՒՆՃԵԱՆ
Իպրէթ խան, Գալաթա